

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ บทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านท่ม (ท่มประชานุเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

The Creative Arts in Natural Environment Subject Using Role Playing Model for Second
Year Kindergarten Students at Banthum School.

สทพร วรสินธุ์¹⁾ จุมพล ราทวิจิตร²⁾ และ วชิรินทร์ ศรีรักษา³⁾

Sataporn Worasin¹⁾ JumPon Ratvijit²⁾ and Wachrin Siruksa³⁾

¹⁾ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Educational, Khon Kaen University

²⁾ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Educational, Khon Kaen University

³⁾ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Educational, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบ
การสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียน
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนบ้านท่ม (ท่มประชานุเคราะห์)
จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติ
รอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ 2) แบบทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์ มตามแนวคิดของ Torrance
เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ และสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนของนักเรียน
วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (X), ร้อยละ (%)

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความคิดริเริ่มมีคะแนน
เฉลี่ย 22.80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.00 2) ด้านความคิดคล่องแคล่วมีคะแนนเฉลี่ย 11.72 คะแนน คิดเป็น
ร้อยละ 78.66 3) ด้านความคิดยืดหยุ่นมีคะแนนเฉลี่ย 9.08 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.66 และ 4) ด้านความคิด
ละเอียดลออมีคะแนนเฉลี่ย 10.08 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 67.20 โดยภาพรวมนักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์
เฉลี่ย 53.68 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.55 ซึ่งด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70
ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว และด้านความคิดยืดหยุ่น ส่วนด้านความคิดละเอียดลออนั้น
เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือร้อยละ 67.20

คำสำคัญ : ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์, สาระธรรมชาติรอบตัว, รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ

Abstract

The objective of this research was to study the result of creative arts activity arrangement in Natural Environment subject using role playing model for second year kindergarten students. Target group was 25 students from second year kindergarten class at Banthum (Thumprachanukhor) School during the second semester of 2012 academic year. Research tool included 1) lesson plan for creative arts activity arrangement in Natural Environment subject using role playing model, and 2) a creative thinking test Data collection was conducted by scoring creative thinking from the test and observing students' behavior in classroom. Data was analyzed by using mean and percentage.

The findings showed that students have average score of 4 aspects of creative thinking from the test as follows: 1) 22.80 or 76.00% for originality, 11.72 or 78.66% for fluency, 9.08 or 75.66% for flexibility, and 10.08 or 67.20% for elaboration. Average score of overall creative thinking of students was 53.68 or 74.55%. The average score that higher than the criterion of 70% were found with the originality, fluent thinking, and flexible thinking. The elaborative thinking had the lowest average score at 67.20%.

Keywords : Creative arts events results, The essence of nature around, Role Playing Model

บทนำ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าขึ้น ต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งการศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการพัฒนามนุษย์ดังกล่าว และทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพเต็มเปี่ยมขึ้น จะสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปได้อย่างไม่หยุดยั้ง เจริญคึกคัก เจริญวงศ์ศักดิ์ [1] กล่าวว่า ขุมทรัพย์ที่มีคุณค่ามหาศาล คือ ขุมทรัพย์แห่งสติปัญญาของประชากรภายในประเทศ ซึ่งมีค่ามากกว่าทรัพยากรทั้งหมดของแผ่นดินรวมกัน การสร้างมนุษย์ให้กลายเป็นขุมทรัพย์แห่งสติปัญญาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก และเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของผู้นำประเทศ เด็กปฐมวัยถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการด้านสติปัญญา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการในด้านอื่น ๆ สติปัญญาของเด็กจะพัฒนาถึงร้อยละ 50 เมื่ออายุ 4 ปี โดยไม่ใช้วิธีบังคับและเจริญถึงร้อยละ 75 เมื่ออายุ 6 ปีการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐาน

ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชั้นใด การเรียนในระดับอนุบาลก็เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับเด็กที่จะศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงขึ้น ดังนั้นการให้การศึกษาสำหรับเด็กในระดับปฐมวัย หรือระดับอนุบาลจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการและความพร้อมในการเรียนรู้แก่เด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมไทย เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพพร้อมที่จะเรียน การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กในระดับปฐมวัย หรือระดับอนุบาลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะเด็กในวัยนี้พร้อมที่จะรับการพัฒนา และพร้อมที่จะรับประสบการณ์อย่างหลากหลาย ตามแต่ผู้ใหญ่จะจัดให้ การเลือกประสบการณ์เพื่อจัดให้แก่เด็กวัยนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่ง การให้เรียนรู้ประสบการณ์ที่เหมาะสมถูกต้องแก่เด็กวัยนี้จึงเท่ากับว่าเราได้สร้างพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการเรียน “การเตรียมความพร้อมให้เด็กวัยก่อนการศึกษามาก่อนหน้านั้น มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์-จิตใจ และสังคม ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก ช่วยลดอัตรา

การสอบตกซ้ำชั้น และการต้องใช้ใช้บริการการสอนซ่อมเสริมในระดับที่สูงขึ้น” ซึ่งจากคำกล่าวของนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่าการที่จะพัฒนามนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าได้นั้น ต้องวางพื้นฐานให้มั่นคงตั้งแต่ระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยต้นของการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน และเมื่อเด็กปฐมวัยมีความพร้อมอย่างสมบูรณ์ทุกด้านแล้ว การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือระดับที่สูงขึ้นต่อไปย่อมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างมากในปัจจุบัน ทั้งในด้านการจัดการเรียน การสอนและการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ไปในการแก้ปัญหาและผลิตผลงานอย่างสร้างสรรค์ ยิ่งในอนาคตสังคมมีแนวโน้มที่จะทวีความสลับซับซ้อนมากขึ้น บุคคลต้องใช้ความรู้ ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์ไปในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การเตรียมเยาวชนให้อยู่ในสังคมอนาคตได้ดี จึงควรเตรียมการในเรื่องการส่งเสริมหรือพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เสียตั้งแต่ปัจจุบัน ให้ควบคู่ไปกับการส่งเสริมหรือพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ด้วย ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติในตัวมนุษย์เช่นเดียวกับคุณสมบัติด้านอื่น ๆ มีพัฒนาการไปตามวัยและสามารถสร้างเสริมให้เจริญขึ้นได้ ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของมนุษย์ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนครูอาจารย์ จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นแก่เด็ก เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตัวเด็กเอง รวมทั้งของสังคม [2]

ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะสามารถต่อยอดความคิดได้แตกฉาน หลากหลาย นำไปสู่หนทางสร้างความสำเร็จได้มากมาย ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอนินทรีย์ อันนำไปสู่การคิดค้นที่แปลกใหม่หรือด้วยการคิดดัดแปลง ประดิษฐ์จากความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการคิด ทฤษฎี หลักการได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้นี้มิใช่เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้ หรือสิ่งที่เห็นเหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

ที่จะก่อให้เกิดความแปลกใหม่ แต่จะต้องควบคู่ไปกับความพยายามที่จะสร้างความคิดฝันหรือจินตนาการที่จะเป็นไปได้ จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ขึ้น

ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ด้วยความสำคัญและประโยชน์ของความคิดสร้างสรรค์นั้น มีความอ่อนแอหากสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์แล้ว ย่อมเกิดผลดีต่อตัวนักเรียน เมื่อเติบโตขึ้นก็จะสามารถนำไปใช้พัฒนางาน พัฒนาตนเองไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สามารถเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติได้ต่อไป และผู้วิจัยยังเชื่อมั่นว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนั้น ต้องเร่งพัฒนาดังแต่ปฐมวัย ดังนั้นในฐานะครูผู้สอนระดับปฐมวัย ของโรงเรียนบ้านท่ม (ท่มประชานุเคราะห์) จึงได้จัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน โดยมุ่งหวังว่าจะช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับที่สูงขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ของนักเรียนทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับการศึกษาที่สูงขึ้นอีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านท่ม (ท่มประชานุเคราะห์)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองชั้นลงขั้นตอนแบบ one - Shot Case Study รูปแบบดังนี้

X O

x หมายถึง การทดลองสอนตามแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

O หมายถึง การวัดผลหลังการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 25 คน โรงเรียนบ้านห่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยภาพ

3.1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ รวม 3 แผน ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีลำดับขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2551 และคู่มือการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2551
- 2) ศึกษาทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3) วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยยึดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 โรงเรียนบ้านห่ม และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2550

- 4) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ขึ้น โดยสร้างจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้

- 5) นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่สร้างไว้แล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรง (Validity) เชิงเนื้อหา ภาษา ความเหมาะสม ของเวลากระบวนการ

จัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ แบบฝึกทักษะ รวมถึงความเหมาะสมด้านอื่น ๆ โดยการประเมินความสอดคล้อง/ความเหมาะสม (IOC) และทำการวิเคราะห์ค่า IOC ได้ค่าคะแนน เท่ากับ 1.00 และมีข้อเสนอแนะบางประการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง จากนั้นนำแผนที่ปรับปรุงแล้วไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง จนกระทั่งได้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่สมบูรณ์

- 6) นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉบับที่สมบูรณ์แล้ว ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โดยใช้สอนในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ต้นไม้ ดอกไม้ และสัตว์ รวม 3 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.2 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์
โดยอาศัยภาพ มีขั้นตอนในการดำเนินการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาเนื้อหา กิจกรรมด้านศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

- 2) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับแนวการสร้างแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัย

- 3) สร้างแบบทดสอบชนิดอัตนัย จำนวน 4 ชุด ชุดละ 3 ข้อ รวม 12 ข้อ จำแนกดังนี้

- ชุดที่ 1 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม จำนวน 3 ข้อ

- ชุดที่ 2 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่ว จำนวน 3 ข้อ

- ชุดที่ 3 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่น จำนวน 3 ข้อ

- ชุดที่ 4 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ จำนวน 3 ข้อ

- 4) สร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยภาพ สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย คำอธิบาย วิธีการทดสอบ การใช้คำถาม การกำหนดเวลา และเกณฑ์การให้คะแนน

5) นำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยภาพและคู่มือการใช้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องของเนื้อหา รวมถึงความชัดเจนของภาพ คำถาม คำสั่ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ทำการวิเคราะห์ค่า IOC ได้ค่าคะแนน เท่ากับ 1.00

6) นำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยภาพที่สมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ตามเวลาที่กำหนด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 สาระธรรมชาติรอบตัว วัดความคิดสร้างสรรค์หลังการเรียนเมื่อสิ้นสุดการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทุกแผน ด้วยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยภาพทั้ง 4 ชุด โดยให้กลุ่มเป้าหมายทำทีละ 1 ชุด กำหนดเวลาชุดละ 6 นาที 1 ชุด มี 3 ข้อข้อละ 2 นาที เมื่อกลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบเสร็จสิ้นเก็บรวบรวมไว้เป็นชุดนำมาตรวจให้คะแนนตามวิธีการของครอพลีย์ (อ้างถึงใน [3]) ดังนี้

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมาก ๆ ก็จะได้คะแนนน้อยหรือไม่ได้เลย ถ้าคำตอบซ้ำกับคนอื่นน้อยหรือไม่ซ้ำกับคนอื่นเลยจะได้คะแนนมากขึ้นเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คำตอบที่ซ้ำกัน 50 % ขึ้นไป คะแนนที่ได้เท่ากับ 0

26-49 % คะแนนที่ได้เท่ากับ 1

11-25 % คะแนนที่ได้เท่ากับ 2

10 % คะแนนที่ได้เท่ากับ 3

ไม่เกิน 4 % คะแนนที่ได้เท่ากับ 4

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่ว พิจารณาคำตอบที่เป็นไปได้ตามเงื่อนไขของคำถาม โดยให้คะแนนคำตอบละ 1 คะแนนตามปริมาณคำตอบ

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่น พิจารณาคำตอบที่เป็นไปได้ ซึ่งจัดกลุ่มหรือประเภทของคำตอบของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน ตามวิธีการคิดที่แตกต่างกันต่อสิ่งเร้าหรือเงื่อนไขที่กำหนดให้ โดยให้คะแนนคำตอบเป็นกลุ่มหรือประเภทละ 1 คะแนน

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ พิจารณาคำตอบที่เป็นไปได้ตามเงื่อนไขของคำถาม โดยให้คะแนนคำตอบละ 1 คะแนนตามปริมาณคำตอบ

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (x) ร้อยละ (%)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านท่ม (ท่มประชาชนุเคราะห์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลจากการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนโดยภาพรวมเฉลี่ย 53.68 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.55 และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านความคิดริเริ่ม มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 22.80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.00

1.2 องค์ประกอบด้านความคิดคล่องแคล่ว มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 11.72 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.66

1.3 องค์ประกอบด้านความคิดยืดหยุ่น มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 9.08 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.6

1.4 องค์ประกอบด้านความคิดละเอียดลออ มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 10.08 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 67.20 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความสามารถ

เป็นรายด้าน จะเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือร้อยละ 70 ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว และด้านความคิดยืดหยุ่น ส่วนด้านความคิดละเอียดลออนั้นเป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ร้อยละ 67.20

2. ผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีสมาธิในการฟัง เข้าใจในสิ่งที่ครูพูด ตื่นเต้น สนุกสนานในการแสดงท่าทางประกอบคำบรรยายของครู กระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมต่าง ๆ สนใจในกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ครูจัดให้อาจมีเสียงคุยกันบ้างแต่ไม่ดังนักพูดคุยกันว่าตนเองจะตกแต่งผลงานเป็นรูปอะไร มีบางคนทำงานเลอะเทอะไปบ้างแต่ก็ตั้งใจในการทำงานของตนเองให้ออกมาดีที่สุด สวยงามที่สุดสำหรับตนเอง มีการอวดผลงานกับเพื่อน ๆ สามารถออกแบบผลงานที่ไม่เหมือนใครได้เป็นส่วนใหญ่ และออกมาเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานของตนเองได้ ครูกล่าวชมเชยและแจกดาวนักเรียนทุกคนที่ทำงานจนสำเร็จ นำผลงานติดหน้าชั้นเรียน

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติรอบตัวโดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 นี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้าน จะเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมีคะแนนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คือ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น สำหรับด้านความคิดละเอียดลออนั้นเป็นด้านที่มีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 67.20

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติรอบตัวโดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 นี้ เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนโดยคำนึงถึงปรัชญา แนวคิด และหลักการ แห่งทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีพัฒนาการของนักการศึกษา

หลายท่าน อาทิ Piaget, Dewey, Montessori, Thorndike และ Bruner เป็นต้น โดยจะเห็นว่า ผู้วิจัยได้จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ของเด็กให้ผ่อนคลาย ไม่กำหนดระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เคร่งครัดจนเด็กกังวล เน้นกิจกรรมการเล่นปนการเรียนรู้ เพราะเด็กวัยอนุบาลนั้น ชอบการเล่นเป็นชีวิตจิตใจ แม้จะตัวเล็ก ๆ แต่ก็มีพลังขับเคลื่อนมากมาย ยิ่งเด็กสนุกกับการเล่นมากเพียงใด เด็กก็จะเรียนรู้ได้มากเพียงนั้น นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้จัดกิจกรรมที่มีความง่าย เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของนักเรียน ปริมาณของกิจกรรมรวมถึงชิ้นงานที่จัดให้นักเรียนสอดคล้อง เหมาะสมกับวัย ซึ่งกำหนดในรูปของเวลาในการทำกิจกรรม สื่อที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นสื่อที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด เพราะเด็กมีความคุ้นเคยในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว จึงสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่ครูนำเสนอ มีการเสริมแรงบวกให้กับเด็กอยู่ตลอดเวลา และอย่างสม่ำเสมอทั้งด้วยคำพูด ท่าทาง และรางวัลที่เด็กชอบ รวมถึงการนำผลงานมาจัดแสดงก็เป็นสิ่งที่เด็กมีความภาคภูมิใจมาก และจากการทดลอง จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า รางวัลเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเกิดความพยายามที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้ดียิ่งขึ้น สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การกระทำใด ๆ ของครู ต้องไม่ส่งผลให้เกิดการสกัดกั้น (Block) ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน คือ ไม่มีการแสดงออกที่สื่อใน ทางลบใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่หวั่นหวาดที่สื่อไปในลักษณะเยาะเย้ย ไม่ตำหนิตติเตียน ไม่ดูต่ำ ไม่พูดเปรียบเทียบว่าเด็กคนนี้เก่งกว่าคนนั้น เป็นต้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ มนูญญา บุญยะมา [4] ซึ่งศึกษาผลการจัดประสบการณ์โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ ที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองกะทุม อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา และได้สรุปผลการวิจัยว่านักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง จะมีคะแนนความพร้อมด้านคณิตศาสตร์สูงตามไปด้วย เนื่องจากความคิด

สร้างสรรค์ทำให้นักเรียนสามารถสร้างจินตนาการเพื่อให้เข้าใจความหมายทางคณิตศาสตร์ได้ดี ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของคณิตศาสตร์มีความเป็นนามธรรม (abstract) สูงมาก การเรียนรู้จึงต้องสร้างจินตนาการให้นำมาสู่รูปธรรม (tangibles) จึงมีความสำคัญยิ่ง เช่น การใช้สัญลักษณ์แทนจำนวน เป็นต้น ซึ่งหลักการและแนวทางของกระบวนการ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของมนัญญา เป็นหลักการและแนวทางที่ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิด สร้างสรรค์ ซึ่งยังทำให้เกิดได้เร็วเท่าใด ก็ยิ่งก่อให้เกิดผลดีต่อเด็กในอนาคตมากเท่านั้น ดังที่มาซารุ อิบูกะ (อ้างถึงใน [4]) กล่าวว่า “...สิ่งที่ผู้ใหญ่คิดว่า จะเป็นจินตนาการอันไร้สาระของเด็กนั้นแหละ ที่เป็จุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์ที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต...” กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่นักเรียนมีความชื่นชอบอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้นอยู่นั้น เมื่อใดที่ครูจะให้ระบายสี หรือให้เล่นสีน้ำ เด็ก ๆ จะดีใจและสนุกสนานทุกครั้ง อย่างไรก็ตาม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มิใช่งานสีเพียงอย่างเดียว ยังประกอบไปด้วย กิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การวาดเส้น ลากเส้น ทุกประเภท การปั้นดิน บั้นแป้ง การประดิษฐ์ตกแต่ง การฉีก พับ ตัด ประกระดาษ เป็นรูปต่าง ๆ การประกอบเศษวัสดุ เป็นการสร้างงานศิลปะที่เกิดจากสิ่งเ้าต่าง ๆ ที่เด็กได้รับ เช่น จากนิทาน ของเล่น การเล่นเกมบทบาทสมมุติ และสิ่งของรอบตัว ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับ เช่น จากการไปทัศนศึกษา ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดนั้นไม่เพียงแต่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือ-ตา และผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ที่อาจมีเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ ฝึกการรู้จักทำงานด้วยตนเอง ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น และฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งทางความคิดและการกระทำ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ และยังนำไปสู่การเรียนรู้ เขียน อ่าน อย่างสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออนั้น เป็นด้านที่พัฒนาให้เกิดขึ้นได้น้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเกิดจากการที่เด็กเล็กนั้น ยังมีประสบการณ์น้อยมาก จึงทำให้ไม่มีภาพที่หลากหลายในความทรงจำ การคิดหรือการหาชิ้นงานจึงมักมีคำตอบหรือชิ้นงานที่ซ้ำ ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าการเพิ่มเติมประสบการณ์ให้เด็กเป็นคนช่างสังเกตและจดจำสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การพาไปทัศนศึกษา ในสถานที่ต่าง ๆ หรือการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต น่าจะช่วยให้เด็กมีความรู้สะสมมากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออนี้ได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอน

การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างเรียนได้แก่ การแสดงออก การพูดคุย สนทนา ตลอดจนการตอบคำถามของนักเรียน ผู้วิจัยต้องเก็บรายละเอียดและจดบันทึกให้ได้มากที่สุด เพื่อที่จะสามารถนำผลมาวิเคราะห์ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

2.1 ควรทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีวัยต่ำกว่า เช่น นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และในกลุ่มตัวอย่างที่มีวัยสูงกว่า เช่น นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ว่าจะสามารถพัฒนาได้ดีในวัยใด จึงจะเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

2.2 ในการวัดและประเมินผลนั้น ถ้ามีกิจกรรมหรือแบบทดสอบที่มากกว่านี้ควรมีผู้ช่วยในการศึกษา เพื่อช่วยในการเก็บข้อมูลด้านนี้ เนื่องจาก การวัดและประเมินผลด้านความคิดสร้างสรรค์ ต้องใช้เวลาเป็นตัวกำหนดในการทำแบบทดสอบ เพื่อให้ นักเรียนสามารถคิดหาคำตอบ ดังนั้น การมีผู้ช่วยในการศึกษาเพื่อการนี้ จึงน่าจะช่วยลดเวลาในการดำเนินการได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา และคำแนะนำในทุกขั้นตอนของการทำวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตลอดจนนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **การคิดเชิงบูรณาการ**. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมีเดีย . 2547
- [2] แก้วใจ อินทรเพชร. **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา โดยใช้แบบฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548
- [3] กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. 2551
- [4] มนัญญา บุษยะมา. **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ ที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2543.